

Tázat se a málokdy odpovídat

Markéta Hrbková

◆ nekrolog, česky, vznik: 29. 4. 2020 ◆ web

◆ obituary, Czech, origin: 29. 4. 2020 ◆ web

Tázat se a málokdy odpovídat

MARKÉTA HRBKOVÁ, a2alarm.cz, 29. dubna 2020

S odchodem Ladislava Hejdánka ztrácíme nejenom celoživotně pevného člověka, ale i vášnivého filosofa, jehož práce spočívala v neustálém zpochybňování a hledání.

„Klást si stále znovu otázky, a hlavně nad sebou. Když vykládám, jak něco je, musím to zároveň zpochybnit – co kdyby to tak nebylo? Patočka tomu říkal, že filosof pracuje, když couvá. To znamená: on něco řekne, něco promyslí, udělá a pak se vrací, aby přezkoumal, co to vlastně udělal.“
(z rozhovoru pro Paměť národa)

Zemřel Ladislav Hejdánek. Poznala jsem ho jako profesora na domácích seminářích filosofie, které jsem navštěvovala jako mladá, ani ne dvacetiletá dívka. Na rozdíl od jeho studentů z generace mých dětí se mi při vzpomínce na něj nevybaví fakulta a aula, ale byt ve Slovenské ulici na Vinohradech. Tam jsme ho totiž chodili poslouchat, tam se odehrávaly naše „hodiny“, v domácí atmosféře. Té domáckosti ovšem často předcházela policejní kontrola a zápis na chodbě před bytem, takže jsem obvykle odcházela plná nejen zážitku myšlení, ale také jiných druhů emocí. Filosofie tu byla opravdu dobrodružstvím, pozbyla určitého suchopáru, který ji mnozí vyčítají, a „slovo se stávalo tělem“.

Pravda je proces

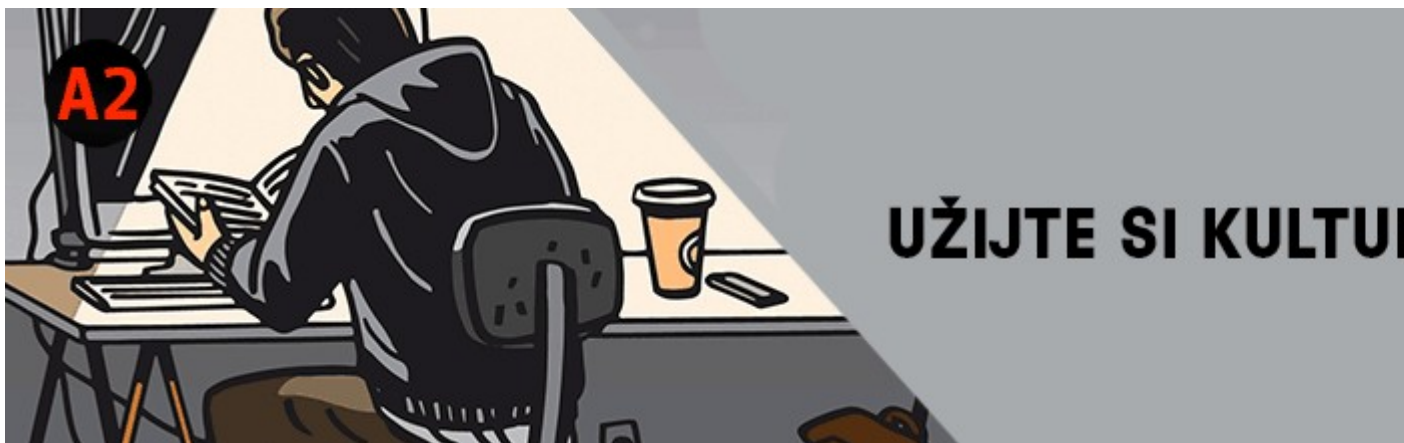
Tento proces byl ale zároveň podstatou Hejdánkovy filosofie. I přes složitost některých myšlenkových konstrukcí vždy úzkostlivě dbal na to, aby jeho slova neubíhala do vzduchoprázdných spekulací, ale okysličovala aktuálnost (nejen) jeho žití. Myslím, že využíval naše semináře k tomu, aby si vlastní myšlení systematizoval a připravil chystanou knihu, takže jsme týden po týdnu vplouvali do jeho vnitřního světa od první stavební jednotky, a tou byla událost. Dodnes si pamatuji, jak jsem se pokoušela, abych místo podstatných jmen myslela slovesa, místo předmětů proměny v čase. Přitom mi vlastně jeho filosofie nebyla moc blízká (a není ani dnes), ale vidět ho, jak své myšlení sleduje a rozvíjí, to byl tanec. Ač jsem později vyrazila zcela odlišnými stezkami (které mi ostatně sám kdysi předpověděl a trochu mě na ně popostrčil se slovy, že mám „spinozovské argumenty“), Ladislav Hejdánek mě po nich učil chodit.

Ani v posledním dějství svého života se nenechal ukolébat halasnými oslavami dosaženého vítězství, všechno probíhající dění podroboval pochybnostem a otázkám, na něž nalézal odpovědi ve víře a v důsledném právu každého člověka na důstojný život.

Když se dnes dívám nazpět, vidím v té společné zkušenosti i trpělivost, důvěru a vážnost, s níž naslouchal našim mnohdy neumělým úvahám, naléhavost, s níž argumentoval, a otevřenost vycházející z vědomí, že myšlení se rodí, probíhá a rozvíjí se, a že pravda je vždycky proces.

Pevný v názorech napříč dobou

Jeho životem se také vždy proplétal příběh občanských aktivit, ochota zastat se utlačovaných a připravenost k boji proti bezpráví. Ať už to byla výzva Benešovi v roce 1948 nebo vůle postavit se jako mluvčí Charty 77 do první linie všech nepřijemností. Jeho myšlení vždy důsledně doprovázely činy, které byly v jeho filosofii zakotvené. Reflexe z této doby později vyšly v knize [Dopisy přáteli](#).

Na rozdíl od mnoha jiných se ani v posledním dějství svého života nenechal ukolébat halasnými oslavami dosaženého vítězství, nepropadl vznikající ideologii, ale všechno probíhající dění podroboval pochybnostem a z nich plynoucím otázkám, na něž nalézal odpovědi ve víře a v důsledném právu každého člověka na důstojný život, který mu byl darován. Dokládá to mimo jiné i jeho starší [rozhovor](#) s Janem Sternem pro Právo:

„Socialismus je dovozením posledních důsledků demokratizace. Jestliže platí demokratický princip, nikoli v tom formálním – hlasovací právo a podobně –, ale v hlubokém smyslu, tedy že je potřeba pamatovat i na ty nejposlednější v obecném lidu, kteří mají mít také možnost mluvit do vývoje společnosti, pak důsledným dovozením tohoto principu je socialismus. A proto také když nějaký socialismus opustí demokratické principy, přestává být socialismem.“

Myslet znamená tázat se, jen málokdy odpovídat. Toto základní pravidlo filosofie jsem měla poctivě naočkované již od svého otce, ale teprve jeho soustavné rozvíjení v diskusích u čaje stejně jako tváří v tvář policejní kontrole mě naučilo je žít. Ladislav Hejdaček zemřel. Vypadá to, jako by se uzavřela jedna velká a důležitá událost světa. Neuzavřela, bude pokračovat ve všech jeho vykladačích i kritikách, následovnicích i oponentech, v těch, kdo si budou nad jeho dílem znovu klást všechny jeho otázky a nově promýšlet vše, co on po svém formuloval. Ale něco ze světa přece jen zmizí: osobitá vášeň, s níž k filosofii přistupoval, ryzost, s níž ji učil, a láska, jakou jí věnoval. A ty byly pro studenty (nebo aspoň pro mě) tím nejhlubším poskytnutým pramenem – filosofií, láskou k moudrosti. Po té se mi stýská.

Autorka je publicistka.